
Obsah

Předmluva

13

1. ZÁKLADNÍ REOLOGICKÉ VZTAHY

1-1. Úvod	15
1-1.1. Obsah a úkoly reologie	15
1-1.2. Rozdělení reologie	16
1-1.3. Veličiny v reologii	18
1-2. Základní látky, jejich reologické modely a diagramy	18
1-2.1. Základní druhy reologických diagramů	18
1-2.2. Základní reologické látky	19
1-3. Nadpružné hmoty	22
1-3.1. Jednoduchá nadpružná hmota	22
1-3.2. Složené nadpružné hmoty	23
1-4. Pružnoplastické (pružnotvárné) hmoty	25
1-4.1. Všeobecné znaky	25
1-4.2. Pružnoplastická hmota bez zpevnění	26
1-4.3. Tuhoplastická hmota s přímkovým zpevněním	27
1-4.4. Jednoduchá pružnoplastická (pružnotvárná) hmota s přímkovým zpevněním	29
1-4.5. Složené pružnoplastické hmoty se zpevněním	31
1-4.6. Pružnoplastické hmoty s různými mechanickými vlastnostmi v tahu a v tlaku	34
1-4.7. Pružnoplastické hmoty se zpevněním a se stupněm přetvárnosti	36
1-4.8. Nadpružnotvárné (nadpružnoplastické) hmoty	37
1-5. Jednodušší vazkopružné a pružnovláčné látky	38
1-5.1. Všeobecné znaky	38
1-5.2. Kelvinova (Voigtova) pružnovazková hmota	38
1-5.3. Maxwellova vazkopružná kapalina	42
1-5.4. Poyntingova-Thompsonova hmota	45
1-5.5. Zenerova hmota	46
1-5.6. Binghamova pružnovláčná látka	48
1-5.7. Autorova pružnovláčná hmota	50
1-6. Složené vazkopružné hmoty s mnoha Kelvinovými a Maxwellovými skupinami	52
1-6.1. Diferenciální vztahy pro reologické modely vazkopružných látek s mnoha Kelvinovými skupinami	52
1-6.2. Vztah mezi reologickými modely s Kelvinovými skupinami a obyčejnými diferenciálními rovnicemi se stálými součiniteli	57

1-6.3.	Integrální vztahy mezi napětím a přetvořením pro reologické modely s mnoha Kelvinovými skupinami	62
1-6.4.	Diferenciální vztahy pro reologické modely vazkopružných látek s mnoha Maxwellovými skupinami.	65
1-6.5.	Integrální vztahy mezi napětím a přetvořením pro reologické modely s mnoha Maxwellovými skupinami.	69
1-7.	Složené vazkopružné látky s rozvíjenými reologickými modely.	70
1-7.1.	Znaky rozvíjených reologických modelů	70
1-7.2.	Přetvárné vztahy pro rozvíjený reologický model s pěti prvky	71
1-7.3.	Rozvíjený reologický model se sedmi prvky	72
1-8.	Další přetvárné vztahy složených vazkopružných látek	75
1-8.1.	Obecný diferenciální přetvárný vztah	75
1-8.2.	Funkce dopružování a ochabování a Boltzmannův superpoziční princip	76
1-8.3.	Reologické charakteristiky vazkopružných látek při periodicky proměnlivém namáhání	78
1-8.4.	Příklady reologického chování při periodickém namáhání	83
1-8.5.	Retardační a relaxační spektra	88
1-9.	Vazkopružnoplastické látky.	90
1-9.1.	Obecné znaky	90
1-9.2.	Složená pružnovazkoplastická hmota.	91
1-10.	Parametricky nelineární a transcendentní reologie	93
1-10.1.	Definice základních pojmů	93
1-10.2.	Parametricky nelineární Kelvinova hmota	94
1-10.3.	Nelineární Binghamova pružnovláčná látka a Maxwellova vazkopružná kapalina.	96
1-10.4.	Parametricky nelineární autorova hmota.	101
1-10.5.	Parametricky nelineární hmota představovaná pružným prvkem a mnoha Kelvinovými skupinami spojenými v řadě za sebou	105
1-10.6.	Transcendentní hmota představovaná pružným prvkem a mnoha Maxwellovými skupinami spojenými souběžně vedle sebe	106
1-11.	Různé přibližné a poloempirické teorie v reologii	107
1-11.1.	Přehled přibližných teorií	107
1-11.2.	Teorie tečení	107
1-11.3.	Teorie stárnutí	108
1-11.4.	Teorie zpevnění	110
1-11.5.	Teorie dopružování	111
1-12.	Funkcionální a integrální obecně nelineární reologické vztahy	113
1-12.1.	Funkcionální závislost mezi napětím a přetvořením	113
1-12.2.	Látky dědičného typu	115
1-12.3.	Autorovy integrální řady s iterovanými jádry pro nelineární reologické vztahy mezi napětím a přetvořením	116
1-13.	Teorie ekvivalentního napětí a přetvoření. Syntéza reologických vztahů	119
1-13.1.	Definice a význam ekvivalentního napětí a přetvoření	119
1-13.2.	Lineární a nelineární vztahy mezi ekvivalentním napětím a přetvořením	120
2. ROVINNÁ NAPJATOST A PŘETVOŘENÍ		
2-1.	Základní vztahy pro rovinnou napjatost	121
2-1.1.	Rovinná napjatost pružných hmot	121
2-1.2.	Rovinná napjatost vazkých kapalin	123

2-1.3. Rovinná napjatost Kelvinovy hmoty	125
2-1.4. Rovinná napjatost hmoty s reologickým modelem složeným z pružného prvku a z mnoha Kelvinových skupin	128
2-1.5. Rovinná napjatost Maxwellovy vazkopružné kapaliny	131
2-1.6. Rovinná napjatost vazkopružné hmoty s reologickým modelem složeným z Hookova prvku a z mnoha Maxwellových skupin	139
2-2. Vztahy pro rovinný stav přetvoření	141
2-2.1. Rovinný stav přetvoření pružných hmot	141
2-2.2. Vztahy pro Newtonovu vazkou kapalinu	143
2-2.3. Rovinný stav rychlosti přetváření Maxwellovy vazkopružné kapaliny	144
2-2.4. Rovinný stav přetvoření Kelvinovy pružnovazké hmoty	148
2-2.5. Rovinný stav přetvoření hmoty s reologickým modelem tvořeným pružným prvkem a mnoha Maxwellovými skupinami	151
2-2.6. Ortotropní hmoty s reologickým modelem tvořeným pružným prvkem a mnoha Kelvinovými skupinami spojenými v řadě za sebou	152
3. DVOJROZMĚRNÉ REOLOGICKÉ MODELY	
3-1. Hlavní znaky dvojrozměrných reologických modelů	154
3-2. Dvojrozměrné vazkopružné reologické modely	155
3-2.1. Jednoduchý dvojrozměrný ortogonální reologický model pro ortotropní vazkopružné hmoty	155
3-2.2. Různé smykové účinky v jednoduchém dvojrozměrném vazkopružném modelu	161
3-2.3. Složené ortogonální dvojrozměrné reologické modely vazkopružných látek	165
3-3. Dvojrozměrné reologické modely pružnoplastických hmot	167
3-3.1. Dvojrozměrný model pružnoplastické hmoty bez zpevnění	167
3-3.2. Dvojrozměrný model pružnoplastické hmoty s jednoduchým přímkovým zpevněním	172
3-3.3. Dvojrozměrný reologický model ortotropní pružnoplastické hmoty se složeným zpevněním	177
3-4. Dvojrozměrný reologický model pro pružnovazkoplastické látky	179
4. TROJROZMĚRNÝ STAV NAPĚTÍ A PŘETVOŘENÍ LINEÁRNÍCH REOLOGICKÝCH LÁTEK	
4-1. Jednoduché látky	183
4-1.1. Trojrozměrný stav Hookovy pružné hmoty	183
4-1.2. Trojrozměrný stav Newtonovy vazké kapaliny	186
4-2. Prostorová napjatost vazkopružných látek	187
4-2.1. Kelvinova pružnovazká hmota	187
4-2.2. Maxwellova vazkopružná kapalina	188
4-2.3. Poyntingova-Thompsonova vazkopružná látka	189
4-2.4. Složené vazkopružné látky	189
4-2.5. Integrované tenzorové rovnice složených lineárních anizotropních vazkopružných látek	190
5. TROJROZMĚRNÉ REOLOGICKÉ MODELY	
5-1. Trojrozměrné reologické modely vazkopružných látek	195
5-1.1. Normálně namáhání jednoduchého modelu	195
5-1.2. Souměrný smyk jednoduchého trojrozměrného reologického modelu vazkopružné látky	204

5-1.3. Nesouměrný smyk jednoduchého trojrozměrného reologického modelu vazkopružné látky	205
5-1.4. Složené trojrozměrné modely vazkopružných látek	209
5-2. Trojrozměrné reologické modely pružnoplastických látek	210
5-2.1. Pružnoplastické látky bez zpevnění	210
5-2.2. Trojrozměrný reologický model pružnoplastické hmoty s přímkovým zpevněním	217
5-3. Trojrozměrný reologický model ortotropní vazkopružnoplastické látky	222

6. NELINEÁRNÍ REOLOGIE

6-1. Základy tenzorové nelineární reologie	223
6-1.1. Nelineární vztah mezi tenzory ekvivalentního napětí a přetvoření	223
6-1.2. Inverzní vztah mezi složkami ekvivalentních přetvoření	227
6-1.3. Vztah mezi ekvivalentním napětím a přetvořením anizotropních látek	228
6-1.4. Tenzorově nelineární reologické vztahy prvního řádu	230
6-1.5. Poznámky k fyzikálnímu významu základních vztahů tenzorové nelineární reologie	232
6-1.6. Reologické vztahy s ekvivalentním potenciálem	233
6-1.7. Ekvivalentní potenciál ve tvaru mocninové řady	234
6-2. Lineární spojování nelineárních reologických prvků	235
6-2.1. Nelineární Kelvinova hmota	235
6-2.2. Nelineární Maxwelllova vazkopružná kapalina	237
6-2.3. Lineární spojení několika nelineárních reologických funkcí	238
6-3. Nelineární spojení reologických prvků	239
6-3.1. Dvojtenzorové funkce	239
6-3.2. Hygrosterické látky, Nelineární Maxwelllova kapalina	242
6-3.3. Nelineární látky závisící na historii přetvoření a napětí	243
6-3.4. Nelineární dvojtenzorové funkce s ekvivalentními veličinami	245
6-4. Nelineární anizotropní vazkopružné látky s dvojitenzorovými funkcemi	247
6-4.1. Anizotropní nelineární Kelvinova hmota	247
6-4.2. Nelineární dvojitenzorové funkce s transformovanými ekvivalentními veličinami	248
6-4.3. Nekonformně anizotropní nelineární vazkopružné látky	248
6-5. Nelineární funkcionální vztahy pro vazkopružné látky	249
6-6. Nelineární integrální vztahy pro vazkopružné látky	254
6-6.1. Fréchetovy rozvoje pro izotropní látky dědičného typu	254
6-6.2. Rozvoje obecnějších funkcionálů anizotropních látek	256
6-6.3. Tenzorové rozvoje nelineárních funkcí integrálů reologických tenzorů	258
6-6.4. Integrální rozvoje s proměnnými mezemi	261
6-7. Nelineární reologie konečných přetvoření	263
6-7.1. Základní vztahy	263
6-7.2. Příklady konstitutivních rovnic racionální reologie	265
6-7.3. Nelineární funkcionální vztahy reologie konečných přetvoření	267

7. REOLOGICKÉ VLASTNOSTI LÁTEK

7-1. Jevy druhého řádu	269
7-1.1. Rozpínavost — dilatance — Kelvinův efekt	269
7-1.2. Příčná přetvárnost — Weissenbergův efekt	272
7-1.3. Poyntingův efekt	274

7-2.	Vazkost a pohyb vazkých kapalin	274
7-2.1.	Vazkost kapalin	274
7-2.2.	Nenewtonské kapaliny s proměnnou vazkostí	275
7-2.3.	Fyzikální a molekulární teorie vazkosti	277
7-2.4.	Vazkost roztoků	277
7-2.5.	Strukturní viskozita	278
7-2.6.	Pohyb sypkých a kašovitých hmot	279
7-2.7.	Analogie mezi pružnými a vazkými jevy	279
7-2.8.	Některé fyzikálně reologické vlastnosti	281
7-3.	Reologie betonu	281
7-3.1.	Základní druhy přetváření betonu	281
7-3.2.	Pružnoplastické přetváření betonu	182
7-3.3.	Autorův reologický model pro dlouhodobé přetváření betonu	284
7-3.4.	Pruživost betonu	284
7-3.5.	Závislost přetvoření betonu na rychlosti přetváření	286
7-3.6.	Plouživost	286
7-3.7.	Změna modulu pružnosti betonu s časem	287
7-3.8.	Vazkost betonu a její závislost na cementu	288
7-3.9.	Vliv vodního součinitele	289
7-3.10.	Vliv vlhkosti prostředí	290
7-3.11.	Vazkost cementové malty	291
7-3.12.	Vazkost betonu v závislosti na množství kamenných přísad	292
7-3.13.	Závislost vazkosti betonu na druhu kamenných přísad a na čase	292
7-4.	Reologie kovů	294
7-4.1.	Podstata reologického přetváření kovů	294
7-4.2.	Rychlost přetváření	295
7-4.3.	Křivky plouživosti kovů	296
7-4.4.	Dlouhodobá vláčná pevnost kovů	297
7-5.	Reologie polymerů	298
7-5.1.	Základní vlastnosti vysokomolekulárních látek	298
7-5.2.	Charakteristiky molekulární struktury ovlivňující reologické vlastnosti	300
7-5.3.	Závislost mechanických vlastností na teplotě	301
7-5.4.	Teorie molekulárních přeskoků vazkopružného působení	302
8.	STATIKA A DYNAMIKA VAZKOPRUŽNÝCH NOSNÍKŮ	
8-1.	Lineární vazkopružné nosníky s kvazistatickým zatížením	305
8-1.1.	Základní vztahy	305
8-1.2.	Průhyby lineárních vazkopružných nosníků	307
8-2.	Nelineární vazkopružné nosníky	311
8-2.1.	Základní vztahy ekvivalentní reologie nelineárních vazkopružných nosníků	311
8-2.2.	Vztahy pro výpočet napětí a průhybu	313
8-2.3.	Řešení jednoduchých nelineárních vazkopružných nosníků	314
8-3.	Kmitání lineárních vazkopružných nosníků	318
8-3.1.	Pohybové rovnice kmitajícího vazkopružného nosníku	318
8-3.2.	Reologické vztahy a pohybová rovnice příčného kmitání vazkopružného nosníku v složkách průhybu	319
8-3.3.	Vlastní kmitání vazkopružných nosníků	321
8-3.4.	Vynucené kmitání vazkopružných nosníků	324

9. VAZKOPRUŽNÉ RÁMY

9-1. Řešení reologických ráků silovou metodou	327
9-2. Metoda rozdělování momentů pro reologické rámy	334
9-3. Kmitání reologických ráků	340

10. REOLOGIE NĚKTERÝCH KONSTRUKČNÍCH PRVKŮ

10-1. Stěnové nosníky	349
10-1.1. Základní reologické vztahy pro lineární stěnové nosníky	349
10-1.2. Řešení ortotropní konzoly namáhané rovnoměrným zatížením a vlastní tíhou v ekvivalentních veličinách polovratným způsobem	352
10-1.3. Řešení roznoměrně zatíženého prostého stěnového nosníku vratným způsobem	359
10-2. Kroucení přímých prutů	363
10-2.1. Základní vztahy ekvivalentní teorie lineárního kroucení	363
10-2.2. Funkce ekvivalentních napětí	366
10-2.3. Kroucení lineárního ortotropního vazkopružného prutu obdélníkového průřezu	367
10-2.4. Kvazilineární vztahy vazkopružného kroucení	371
10-2.5. Řešení energetické	372

11. REOLOGIE DESEK

11-1. Ekvivalentní reologie lineárních vazkopružných desek	375
11-1.1. Ekvivalentní napětí a přetvoření vazkopružných desek	375
11-1.2. Výrazy pro ekvivalentní jednotkové momenty a ekvivalentní zatížení. Ekvivalentní momentová rovnice obdélníkových desek	376
11-1.3. Ekvivalentní průhyby a diferenciální rovnice ekvivalentní průhybové plochy	378
11-1.4. Řešení parciální diferenciální rovnice ekvivalentní průhybové plochy a určení skutečných veličin	380
11-1.5. Vazkopružné kruhové desky	385
11-2. Lineární vazkopružné desky s obecnou ortotropií	387
11-2.1. Ortotropní desky z obecné Kelvinovy hmoty	387
11-2.2. Operátorová rovnice obecných vazkopružných desek	391
11-3. Dynamická reologie desek	394
11-3.1. Pohybové rovnice desek v kartézských souřadnicích	394
11-3.2. Operátorová pohybová rovnice v derivacích průhybu	396
11-3.3. Vlastní kmitání vazkopružných desek	399
11-3.4. Vlastní frekvence vazkopružných desek	401
11-3.5. Vynucené kmitání vazkopružných ortotropních desek s úměrnými reologickými operátory	411
11-4. Fyzikálně nelineární desky s kvazilineární závislostí mezi složkami ekvivalentních napětí a přetvoření	413
11-4.1. Kvazilineární vztahy mezi složkami ekvivalentních napětí a přetvoření izotropních desek	413
11-4.2. Vztahy mezi ekvivalentními napětími a průhybem	419
11-4.3. Ekvivalentní jednotkové momenty a vztahy mezi jednotkovými momenty a složkami ekvivalentních napětí	421
11-4.4. Diferenciální rovnice ekvivalentní průhybové plochy	424
11-4.5. Řešení kvazilineárních reologických obdélníkových desek z nestlačitelných hmot metodou energetickou	425

11-4.6.	Řešení kvazilineárních úloh reologických desek ze stlačitelných hmot energetickou metodou	430
11-4.7.	Nelineární kloubově podepřená obdélníková deska s časově proměnným rovnoměrným zatížením	433
11-4.8.	Základní kvazilineární vztahy pro izotropní středově souměrné desky.	436
11-4.9.	Řešení kvazilineárních rovnic reologických středově souměrných desek metodou energetickou	438
11-4.10.	Vetknutá kruhová deska s rovnoměrným zatížením a s osamělým břemenem uprostřed	440
11-4.11.	Prostě podepřená kruhová deska s rovnoměrným zatížením a s osamělým břemenem uprostřed	441
11-5.	Desky s nelineární algebraickou závislostí mezi složkami ekvivalentních napětí a přetvoření	443
11-5.1.	Vztahy mezi složkami ekvivalentních napětí a přetvoření pro ortotropní obdélníkové desky	443
11-5.2.	Ekvivalentní průhyb a jednotkové ekvivalentní momenty	443
11-5.3.	Diferenciální rovnice ekvivalentní průhybové plochy	445
11-6.	Řešení okrajových úloh spojitě zatížených fyzikálně nelineárních anizotropních obdélníkových desek metodou kolokace	447
11-6.1.	Desky kloubově podepřené po obvodě	447
11-6.2.	Nelineární vetknutá ortotropní deska s rovnoměrným zatížením	450

12. REOLOGICKÉ SKOŘÁPKY

12-1.	Základní vztahy	451
12-1.1.	Vnitřní síly a momenty na jednotku délky skořápky	451
12-1.2.	Rovnice rovnováhy	455
12-1.3.	Vztahy mezi složkami posunutí a poměrných přetvoření	456
12-2.	Ekvivalentní reologie plochých skořápek	458
12-2.1.	Zásady řešení	458
12-2.2.	Výrazy pro ekvivalentní vnitřní síly a momenty. Ekvivalentní rovnice rovnováhy.	459
12-2.3.	Vztahy mezi složkami ekvivalentních přetvoření a posunutí. Reologické rovnice skořápek v složkách ekvivalentních posunutí	460
12-2.4.	Základní vztahy ekvivalentní reologie plochých izotropních skořápek	468
12-2.5.	Řešení vazkopružné ortotropní skořápky ve tvaru plochého hyperbolického paraboloidu.	474
12-3.	Nelineární reologie skořápek	478
12-3.1.	Základní kvazilineární vztahy	478
12-3.2.	Metoda energetická	479
12-3.3.	Schéma řešení reologické translační skořápky	480

Literatura 482

Rejstřík 490